

حقوق حیوانات

برای حل معضل باغ وحش‌ها چه باید کرد؟

سپهر سلیمی

● «الان که در قرنطینه خانگی هستی بهتر می‌تونی حال حیوانات باغ‌وحش را درک کنی». در روزهای کرونایی، این جمله‌ای است که به همراه تصویری از باغ‌وحش در صفحات مجازی به زبان‌های مختلف دنیا دیده می‌شود. بخش زیادی از مردم جهان در کنار بازشر خیرهای کرونا، جملاتی از این دست را بازشر می‌کنند. بسیاری معتقدند برای کرونا پاسخ طبیعت است به انسان؛ انسانی که خودش را مالک زمین می‌داند و با این سیاره و زیست‌مندان‌ش هرچه می‌خواهد می‌کند. حامیان حقوق حیوانات باغ‌وحش‌ها را «انبار حیوانات» می‌دانند؛ جایی که نگاه‌ی کلاسا منفعت‌طلبانه و اقتصادی بر آن حکمفرماست. باغ‌وحش‌ها در همه‌جای دنیا محلی برای تجارت حیات‌وحش هستند. حیوانات اگر فایده مادی نداشته باشند به راحتی کشته می‌شوند. آنچنان‌که در مراکز زیر نظر اتحادیه باغ‌وحش‌ها و آکواریوم اروپا سالانه سه هزار تا پنج هزار جانور سالم به دلیل عدم صرفه اقتصادی کشته می‌شوند.

درحال‌حاضر حدود ۷۰ مرکز نگهداری از حیوانات شامل باغ‌وحش، باغ پرندگان، آکواریوم و امثالهم در کشور وجود دارد. تعداد زیاد این مراکز باعث شده نظارت کافی از سوی سازمان حفاظت محیط زیست روی این مراکز وجود نداشته باشد و حیوانات این اماکن با مشکلات بهداشتی، تغذیه‌ای و روحی درگیر باشند. این مراکز برای تأمین حیوانات مورد نیاز خود همواره چشم به طبیعت دارند، مانند باغ‌های پرندگان، گونه‌های حیات‌وحش از طبیعت به این مراکز آورده می‌شوند یا گونه‌های آسیب‌دیده و جداشده از طبیعت به‌جای بازپروری و برگشت به زیستگاه خود، از این اماکن سر درمی‌آورند.

ایدئال حامیان حقوق حیوانات در سراسر جهان تعطیلی همه باغ‌وحش‌هاست، اما این اتفاق به سرعت قابل انجام نیست. گام نخست برای حل معضل باغ‌وحش‌های ایران، تعطیلی تدریجی و ادغام باغ‌وحش‌هاست. باید شرایط ادغام چند باغ‌وحش در یک مرکز واحد فراهم شود. کم‌شدن یا نصف‌شدن تعداد باغ‌وحش‌ها امکان نظارت بر این اماکن را بالا می‌برد، کیفیت نگهداری از حیوانات را ارتقا می‌بخشد و باعث کاهش تخلف و کاهش نیاز این مراکز به گونه‌های جانوری می‌شود. لازم است سازمان حفاظت محیط زیست به همراه سازمان‌های غیردولتی محیط‌زیستی و فعالان این حوزه در پی تدوین برنامه‌ای برای ادغام و تعطیلی تدریجی مراکز باشند.

همچنین لازم است نظارت بر ورود و خروج حیوانات در این مراکز تشدید شود. حیوانات باید میکروچیپ داشته باشند و مشخصات هر حیوان در سامانه‌ای آنلاین درج شود تا امکان تخلف به حداقل برسد. لازم است افرادی به انتخاب شبکه سازمان‌های غیردولتی زیست‌محیطی هر استان امکان بازرسی و نظارت دائم بر این مراکز را داشته باشند. عدم ورود گونه‌های جدید، به‌ویژه ورود حیوانات جدید از خارج از کشور در کنار ایجاد شرایطی برای عدم ازدیاد حیوانات در این مراکز از دیگر مواردی است که توجه به آنها می‌تواند روند تعطیلی این مراکز را تسریع کند.

پیام کرونا واضح است: پیش از بیماری همه‌گیر بعدی، صدای طبیعت و حیوانات را بشنویم.

اسدالله افشار؛ زندگی در جهان وحشتناک و دنیای آشوبناک معاصر و مدرنیسم، با چهار عامل «بی‌ثباتی، غیرقطعی‌بودن، پیچیدگی و ابهام‌آمیز» همراه شده که نتایج آن را می‌توان در تغییر سبک زندگی و ارزش‌های اجتماعی، افزایش فردگرایی خودخواهانه، بروز لذت‌جویی و لذت‌کامی افراطی و آتی، گسست بین‌نسلی (شکاف نسل‌ها)، تضعیف ارزش‌های سنتی و باورهای اخلاقی، رشد اختلالات روانی، بحران هویت، ضعف عدالت در توزیع مناسب منابع، ناکارآمدی خرده‌نظام‌های اقتصادی- فرهنگی و اجتماعی، حاشیه‌نشینی و اختلال در کارکرد خانواده، مشاهده کرد؛ به‌طوری‌که عوامل برشمرده، مولد فضای شکننده اجتماعی و در نتیجه زمینه‌ساز گسترش شیوع مصرف مواد و اعتیاد در جوامع شده‌اند.

باوجود ۱۱۰ سال مبارزه با مواد مخدر و روان‌گردان‌ها در سطح جامعه جهانی، باید اذعان کرد که این تهدید استراتژیک، چندوجهی، چندسببی و سیستماتیک، به‌عنوان بزرگ‌ترین شوک هزاره سوم، یک سنیز دائمی بلندمدت و نوع جدید بردگی در دنیای مدرن، مهم‌ترین مانع رشد و توسعه پایدار و پیشرفت انسانی در جوامع شده است؛ به گونه‌ای که از یک سو تحت تأثیر رشد فزاینده عرضه و الگوهای بین‌المللی تولید، ترانزیت و توزیع مواد قرار داشته و از سوی دیگر تحت تأثیر رشد فزاینده تقاضا و میل به مصرف ناشی از ضعف ساختارها در ابعاد مختلف در سطح جوامع، زمینه را برای قتل‌عام سرمایه‌های انسانی به عنوان محور توسعه پایدار و همچنین کسب سود غیرقانونی فراهم کرده است.

ایران به عنوان بزرگ‌ترین قربانی نارکوتروریسم و پرچمدار مبارزه با قاچاق مواد مخدر و روان‌گردان‌ها و تروریسم در جامعه جهانی، موضوع اعتیاد و مواد مخدر را به عنوان اولویت در آسیب‌های اجتماعی کشور محسوب کرده و در این راستا، باوجود حجم تهدیدات وسیع و گوناگون، توانسته ضمن کسب موفقیت‌های روزافزون در ابعاد مختلف، خدمات شایان و قابل توجهی را به مرحله اقدام و عمل برساند.

به بخشی از این اقدامات اشاره خواهیم کرد:

۱- ضربه‌زدن به بنیان‌های اقتصادی قاچاقچیان، ۲- رصد فرایند مالی آنان، ۳- شناسایی اموال، توقیف و مصادره‌کردن آنها، ۴- جلوگیری از ورود و انتقال مواد مخدر به عمق شهرها، ۵- توجه جدی به خدمات کاهش تقاضا و کاهش عرضه، ۶- افزایش سرمایه‌گذاری جدی در عرصه کاهش تقاضای مواد مخدر، ۷- تقویت مرزهای دانش اعتیاد با تاکید بر فرهنگ بومی در عرصه کاهش تقاضا با مشارکت نخبگان، اندیشمندان و متخصصان دانشگاهی کشور، ۸- علمی‌کردن روند امر مبارزه نرم‌افزاری در این زمینه، ۹- جریان‌سازی و تقویت مداخلات مؤثر اطلاع‌رسانی، آموزش مهارت‌های زندگی، آموزش مدل زندگی سالم، توسعه فعالیت‌های جایگزین، توسعه

تراژدی جهان‌گیر «کرونا» حکومت‌ها و منابع خبری را بر آن داشته تا ـ با توجه به فراگیری این بیماری در سطح کره زمین- همه‌گونه توصیه‌ها و کمک و راهنمایی‌های لازم را در برخورد با آن، به مردم ارائه دهند. جوامع انسانی به متخصصان مراقبت‌های بهداشتی به‌شدت نیازمندند و همچنین به متخصصان علوم که نقل‌وانتقالات و گسترش بیماری را در سطح جهانی مطالعه و دنبال می‌کنند. متخصصان دانش دفاعی بدن (Immunology) مانند دکتر فواچی (Fauci) و مخبران پزشکی چون دکتر گوپتا (Sanjay Gupta) می‌گویند که مراقبت‌های درست بهداشتی و در قرنطینه رفتن و جدایی افراد از یکدیگر به امید جلوگیری از گسترش بیماری‌های مسری، مؤثرترین راه‌ها برای برخورد با ویروس «کرونا» است. آیا شما می‌دانید که چه کس دیگری مراقبت‌های بهداشتی و به قرنطینه رفتن افراد را در جلوگیری از شیوع و سرایت این بیماری‌ها توصیه کرده است؟ او پیامبر اسلام بود که نزدیک به ۱۴۰۰ سال پیش چنان گفت.

او به‌هیچ‌وجه یک متخصصی سنتی در زمینه امراض کشنده (عفونی) نبود اما به‌رحال توصیه‌های جالبی برای جلوگیری و مقابله با توسعه امراض کشنده‌ای چون ویروس «کرونا» ارائه داده است.

جامعه

ایران؛ پرچمدار مبارزه با قاچاق مواد مخدر و روان‌گردان‌ها

عکس: رضا قادری، ایران

می‌تواند موجب مهار و کنترل آسیب‌ها در ایران شود.

با توجه به آنچه بیان شد نیازمند مداخله اساسی و جدی‌تر مراکز علمی، دستگاه‌های حاکمیتی و جامعه مدنی برای کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی هستیم.

انتظار می‌رود همه اندیشمندان، نخبگان و دلسوزان ضمن ایفای نقش حیاتی مؤثر خود در جهاد مقدس مبارزه، برای کاهش مؤثر اعتیاد، مواد مخدر و روان‌گردان‌ها، گام‌های اساسی برداشته و بدین ترتیب از گسترش آسیب‌های ناشی از اعتیاد جلوگیری کنند. نگارنده امیدوار است مراجع ذی‌ربط در امر مبارزه با مواد مخدر با تعیین اولویت‌ها بتوانند در مبارزه همه‌جانبه با مواد مخدر و روان‌گردان‌ها ازطریق کاهش عرضه و کاهش تقاضا و مدیریت مصرف با هدف کاهش سالانه پنج درصد اعتیاد در سال‌های ۱۳۹۶-۱۴۰۰ و رسیدن به کاهش ۲۵ درصد اعتیاد تا پایان برنامه ششم توسعه کشور در سال ۱۴۰۰ که خواست مقام معظم رهبری است، موفق عمل کرده و این امر ملی را محقق کنند.

معنویت و دین‌مداری، ۱۰- تقویت خدمات مشاوره‌ای، ۱۱- افزایش گستره خدمات پیشگیری، ۱۲- کنترل شیوع مصرف، ۱۳- اجرای طرح آموزش پیشگیری اولیه از اعتیاد در محیط‌های کارگری و صنعتی کشور، ۱۴- اجرای طرح ملی توانمندسازی و زیر چتر قراردادن جمعیت قابل توجهی از والدین و فرزندان آنان، ۱۵- انجام اقدامات زیربنایی برای ایمن‌سازی و مصونیت‌بخشیدن به اقشار مختلف در سطح کشور، ۱۶- تغییر پارادایم امر مبارزه از دولت‌محوری به مشارکت‌های مردمی ازطریق اجتماعی‌شدن و مداخله مؤثر و مستمر سازمان‌های غیردولتی و جامعه مدنی در عرصه کنترل و نظارت بر ناهنجاری‌های اجتماعی از جمله اعتیاد.

شایان ذکر است باوجود شیوع مصرف مواد در کشورها، بعضا شاهد این واقعیت هستیم که برخی از کشورها در مقایسه با سایر کشورهای جهان، به میزان کمتر، متحمل آسیب‌های ناشی از اعتیاد شده و در صورت بروز و شیوع آن، سریع‌تر نسبت به بازسازی خود مبادرت می‌کنند. گاهی به عوامل موفقیت در این‌گونه کشورها،

کرونا از منظر آموزه‌های پیامبر اسلام به روایت نیوزویک

«کریگ کونسیدین» * ترجمه فرهاد بهیانی

حضرت محمد(ص) گفته است: «اگر شما از شیوع طاعون در سرزمینی آگاه می‌شوید، به آن وارد نشوید، و اگر شیوع طاعون در جایی است که شما آنجا هستید، از آنجا خارج نشوید». او همچنین گفته است: «مبتلایان به بیماری‌های مسری، باید از غیرمبتلایان فاصله بگیرند». ایشان قویا به مردم توصیه می‌کرد که مراقبت‌های بهداشتی را رعایت کنند تا آنها را از عفونت‌ها به دور دارد. به این حدیث با فرمایش پیامبر اسلام توجه کنید که «لازمه تغذیه سالم، شست‌وشوی دست‌ها قبل و بعد از صرف غذاست». اگر کسی به چنان بیماری مبتلا می‌شد چه راه رهایی‌ای داشت؟ و حضرت محمد(ص) به پیروان خود که از دردی رنج می‌بردند چه سفارشی می‌کرد؟ او همواره آنها را به روی آوردن به معالجات و داروهای پزشکی تشویق می‌کرد؛ می‌گفت «خدا هیچ مرضی را بی‌آنکه علaji برای آن قرار داده باشد، نیافریده است؛ مگر پیری... شاید مهم‌تر از همه، اینکه او می‌دانست کِی (و چگونه) موزنه‌ای بین «ایمان» و «دلیل» ارائه دهد. در هفته‌های اخیر عده‌ای به جایی رسیده‌اند که حتی ادعا می‌کنند دعا، از رفتن به قرنطینه و حفظ فاصله با دیگران، افراد را در برابر ویروس «کرونا» بهتر حفظ می‌کند. اما چگونه پیامبر اسلام نسبت به دعا به‌عنوان عامل اصلی یا تنها عامل

شفا، عکس‌العمل نشان می‌داد؟ به این ماجرا که توسط «الترمذی»، محقق ایرانی قرن نهم میلادی (متوفی در ۲۷۹هـ.ق) گزارش شده، توجه کنید که می‌گوید: «روزی پیامبر متوجه مرد صحرانشینی شد که شترش را بدون بستن افسار، رها کرده است. پیامبر از او پرسید: چرا افسار شترت را نمی‌بندی؟ آن مرد پاسخ داد: من توکل به خدا می‌کنم. آن‌گاه پیامبر گفت: اول افسار شترت را ببند، بعد توکل به خدا کن»؛ بدین ترتیب محمد مردم را فرامی‌خواند که به رهنمود دینشان توجه کنند و درعین‌حال امیدوار بود که آنها به موارات، احتیاط‌های لازم را نیز از نظر ثبات، ایمنی و سلامتی، به کار ببندند. به‌عبارت‌دیگر او امید داشت که مردم عقل خویش را به کار گیرند.

«دکتر کریگ کونسیدین» (Craig Considine) استاد جامعه‌شناسی در دانشگاه «رایس» (Rice) آمریکاست. او مؤلف آثاری چون «اسلام در آمریکا، بررسی چند مبحث از میان مباحث» است و آخرین کتاب او تحت عنوان «انسانیت محمد(ص)، از دیدگاه یک مسیحی» در دست انتشار برای ماه می است.

(۱)- این مقاله چندی پیش در مجله «نیوزویک» - صفحه «نظرات» (OPINION)، منتشر شده است.

سودوکو سخت ۲۶۴۷

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.
۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

سودوکو ساده ۲۶۴۷

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یا واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

حل سودوکو سخت ۲۶۴۷

۵	۸	۷	۳	۹	۶	۱	۴	۲
۶	۲	۱	۴	۱	۸	۵	۹	۷
۱	۳	۸	۲	۵	۷	۹	۶	۴
۳	۷	۶	۱	۵	۲	۴	۸	۱
۸	۵	۴	۶	۳	۹	۷	۱	۲
۲	۳	۱	۵	۷	۴	۹	۶	۸
۷	۴	۸	۹	۶	۱	۲	۳	۵
۹	۶	۵	۳	۸	۷	۱	۲	۴

حل سودوکو ۲۶۴۶

۷	۴	۶	۲	۳	۵	۱	۸	
۳	۱	۷	۵	۸	۹	۶	۴	
۹	۵	۸	۴	۱	۶	۲	۳	۷
۵	۸	۳	۶	۷	۱	۲	۹	
۴	۲	۹	۱	۸	۵	۳	۷	۶
۶	۷	۱	۳	۹	۸	۴	۵	
۸	۶	۵	۲	۱	۴	۹	۳	
۲	۹	۴	۸	۷	۳	۶	۵	۱
۱	۳	۵	۹	۶	۲	۷	۸	۴

جدول ۳۶۵۰

۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱	ب	د	ک	ب	ر	ن	د	د	م	د	م	س	ن	ج
۲	ا	م	س	ت	ا	م	و	ی	ا	ن	ی	ج	و	خ
۳	ا	م	ت	ا	م	و	ی	ا	ر	ا	ت	و	ن	
۴	ر	و	ن	ا	س	م	ب	ش	ر	د	ا	د		
۵	ا	م	د	و	ش	د	ک	ی	ا	ن	م	ی	ش	
۶	ا	ب	ا	ن	و	ا	ق	ف	ز	و	ا	ر	ت	
۷	ت	د	ی	و	ر	م	ی	ش	ل	ا	ه	و	ر	ا
۸	ا	م	د	ی	س	ا	د	ا	ت	ا	ر	س	ی	
۹	ا	ک	ن	و	ن	و	س	ا	ی	پ	ر	د	ت	
۱۰	ب	ب	د	ع	ت	ز	ی	و	ر	ج	ن	ب		
۱۱	ه	د	ی	ا	م	و	ز	ک	ی	ت	م	ی	ک	
۱۲	س	ا	م	ا	م	ی	ا	م	ب	ی	ش	ا		
۱۳	ا	ن	ج	ل	ن	ا	ه	ی	ا	ب	ا	ر	س	ا
۱۴	ک	س	ا	م	ی	م	ا	ن	ی	ا	ث	ا	م	ن
۱۵	ی	ل	و	ف	ر	ن	ا	ن	ب	ا	ر	ج	ی	

نگاه

شبکه شاد محصولی برای دوپینگ تحصیلی

توانا بودهر که دارا بود

● **سعید فیضی:** هرچند حرکت آموزش‌وپرورش در مسیر ساماندهی آموزش‌های مجازی پس از مدت‌ها انفعال این وزارتخانه، آن هم در شرایطی که کشور ما میزبان تعطیلات ناخواسته بسیاری است، می‌تواند اقدام قابل‌توجهی تلقی شود؛ اما رونمایی از شبکه شاد، تا چه اندازه در مسیر عدالت آموزشی بوده و تا چه میزان می‌تواند شکاف‌های آموزشی و طبقاتی را عیان‌تر کند؟ شاید اقدامات این‌چنینی و راهبردهایی با این رویکرد که بخش قابل‌توجهی از جامعه ۱۵ میلیونی دانش‌آموزان کشور را نادیده یا کم می‌بیند، این فرضیه را قوت می‌بخشد که اختلاف طبقاتی، باعث بی‌عدالتی آموزشی شده است. در جامعه ۱۵ میلیونی دانش‌آموز سراسر کشور، بسیاری از تبعیض‌ها و ناعدالتی‌ها در برنامه‌های اجراشده عملی می‌شود که سبب شکاف و فاصله طبقاتی در محور آموزش و تربات بعدی آن می‌شود. نبود کلاس‌های درسی یکسان، دسترسی متفاوت و بسیار ناعادلانه به محتوای آموزشی؛ چه از لحاظ سطح علمی و آموزشی معلمان، چه از لحاظ منابع آموزشی که نقطه اوج این بی‌عدالتی وجود مدارس متعدد امروز با هزینه‌های گزاف است که توجه این فرضیه را دنبال می‌کند که دراندگی و برانزنگی و این برانزنگی تمام‌وکمال در اختیار دارندگان ثروت است که سبب شده بسیاری از منابع در اختیار قشر تهیدست یا طبقه متوسط نباشد. درخصوص مجوز مدارس مختلف، احمد لاشکی، عضو کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس عنوان می‌کند: «بعد از انقلاب ۲۳ نوع مدرسه ساخته‌ایم؛ از مدرسه تیزهوشان گرفته تا مدارس هیت‌انمایی و شاهد و... انقلابی که به نام مستضعفان شکل گرفت، باید بدون هیچ گزینۀ برتری در راستای آموزش ورود پیدا کند؛ اما امروز از شورای‌عالی انقلاب فرهنگی تا شورای‌عالی آموزش‌وپرورش هر یک با توجه به شرایط مختلف مجوز احداث مدارس با امکانات آموزشی مختلف ارائه می‌دهند؛ در این میان مجلس شورای اسلامی دو دسته مجوز دولتی و غیردولتی‌بودن را صادر کرد». در همین زمینه حجت‌الاسلام مرویان، تولید آستان قدس رضوی، با اشاره به تبعیض‌های آموزشی عنوان می‌کند: «باید برای تبعیض‌های آموزشی تدبیری اندیشیده شود، نباید شرایط به‌گونه‌ای باشد که یک‌سری مدارس بهترین امکانات آموزشی را داشته و تنها قشر مرفه جامعه از آنها بهره‌مند باشند و نیازمندان و فقرا که صاحبان اصلی این انقلاب هستند از حداقل امکانات اولیه آموزشی که حق هر شهروندی است، محروم باشند». دوپینگ تحصیلی به مدد تزریق پول و تبلور شکاف طبقاتی و ناعدالتی آموزشی را می‌توان در نتایج کنکور سال ۹۸ بهتر ارزیابی کرد. در این سال در رشته‌های ریاضی، تجربی و علوم انسانی از میان ۳۰ رتبه برتر کنکور حتی یک نفر از مدرسه دولتی عادی نبوده و بالغ بر ۷۰ درصد رتبه‌های برتر از مدارس سمپاد بودند و سهم غیرانتفاعی‌ها و نمونه‌دولتی‌ها در این رقابت به‌ترتیب ۱۴ و ۱۳ درصد بوده است . در پایان اشاره داشته باشم به بیانیه استادان شرکت‌کننده در نشست هم‌اندیشی «بیانیه گام دوم و لزوم تحقق عدالت» که تأکید کردند: «عدالت از اهداف اصلی بیانیه گام دوم است که بدون تحقق آن سرمایه اجتماعی نظام دچار ریزش می‌شود و به تضعیف پایه‌های مردمی می‌انجامد»؛ پس باید فکر چاره کرد تا خدای‌نکرده خیلی زود دیر نشود.